

DODATEK I

W niniejszym Dodatku zawarte są różne teksty prawne o szczególnym znaczeniu w dochodzeniu wstępnym dotyczącym oskarżeń o nadużycie seksualne z kilkoma krótkimi komentarzami.

A. PRZESTĘPSTWO NADUŻYCIA SEKSUALNEGO W STOSUNKU DO NIELETNICH: JEGO POJĘCIE W PRAWIE KOŚCIELNYM I PAŃSTWOWYM

A.1. MOTU PROPRIO SACRAMENTORUM SANCTITATIS TUTELA, z dnia 30 kwietnia 2001 r., zaktualizowane dnia 21 maja 2010 r.

Art. 6 §1 Najcięższymi przestępstwami przeciw obyczajom, które osądza tylko Kongregacja Nauki Wiary, są:

p. 1 przestępstwo przeciw szóstemu przykazaniu Dekalogu, popełnione przez duchownego z nieletnim poniżej osiemnastego roku życia; w tym numerze zrównana jest z nieletnim osoba, która trwale jest niezdolna posługiwać się rozumem;

p. 2 nabywanie albo przechowywanie, lub rozpowszechnianie w celach lubieżnych materiałów pornograficznych, przedstawiających nieletnich poniżej czternastego roku życia, przez duchownego – w jakikolwiek sposób i za pomocą jakiegokolwiek urządzenia.

A.2. POSTĘPOWANIE I PRAKTYKA KONGREGACJI NAUKI WIARY W STOSUNKU DO GRAVIORA DELICTA, B *Delicta contra mores*

W stosunku do tego przestępstwa istotne są pewne rozważania dotyczące praktyki Kongregacji Nauki Wiary:

a) Motu proprio mówi o „*delictum cum minore*”. Nie oznacza to jedynie kontaktu fizycznego lub bezpośredniego nadużycia, ale obejmuje również nadużycie pośrednie (na przykład, pokazywanie nieletnim pornografii; zachowywanie się w nieprzyzwoity sposób w ich obecności).

b) Kan. 1395 §2 KPK mówi o przestępstwie w stosunku do osoby w wieku poniżej 16 lat: „*cum minore infra aetatem sedecim annorum*”. Z drugiej strony motu proprio mówi o przestępstwie w stosunku do osoby w wieku poniżej 18 lat: „*delictum (...) cum minore infra aetatem duodeviginti annorum*”. W związku z tym klasyfikacja przestępstwa staje się bardziej złożona. Istotnie, niektórzy specjaliści mówią nie tylko o pedofilii (pociągu do dzieci niedojrzałych płciowo), ale również o efebofilii (pociągu do nastolatków), o homoseksualizmie (pociągu do osób dorosłych tej samej płci) i heteroseksualizmie (pociągu do dorosłych płci przeciwnej). W wieku od szesnastu do osiemnastu lat niektórzy *nieletni* mogą z pewnością być przedmiotem pożądania zarówno homoseksualnego, jak i heteroseksualnego. Prawa niektórych państw uznają osobę w wieku szesnastu lat za zdolną do przyzwolenia na akty seksualne (heteroseksualne i homoseksualne). Niemniej jednak, motu proprio uważa za przestępstwo wszelkie naruszenie szóstego przykazania z osobą w wieku poniżej osiemnastu lat, o charakterze pedofilii, efebofilii, homoseksualizmu czy heteroseksualizmu. Rozróżnienie to ma jednak znaczenie z psychologicznego,

duszpasterskiego i prawnego punktu widzenia. Niewątpliwie pomaga ordynariuszowi i sędziemu w ocenie powagi przestępstwa oraz w wyborze koniecznej drogi poprawy winnego duchownego, naprawienia zgorzenia oraz wyrównania sprawiedliwości (por. kan. 1341 KPK).

B. PRAWDOPODOBNE OSKARŻENIA

KPK, kan. 1717 §1: Ilekroć ordynariusz otrzyma przynajmniej prawdopodobną wiadomość o przestępstwie, powinien sam lub przez inną odpowiednią osobę ostrożnie zbadać fakty i okoliczności oraz poczytalność, chyba że takie dochodzenie wydaje się zupełnie zbędne.

Oskarżenia, które należy badać, to te, które wydają się prawdopodobne, które mają pozór prawdy. «Jest warunkiem pozytywnym dla wszczęcia dochodzenia, żeby z uzyskanych wiadomości wynikały takie wskazówki, które prowadziłyby do uznania za prawdopodobne popełnienie przestępstwa» (Josemaría Sanchís, Komentarz do kanonu 1717 w: *Código de Derecho Canónico, Comentario Exegético*, EUNSA).

Celem wstępnego dochodzenia jest sprawdzenie, czy znajduje potwierdzenie pozór prawdy zgłoszonych faktów. Niemniej jednak, to w procesie sądowym lub administracyjnym, który może nastąpić po wstępnym dochodzeniu, uzyskuje się pewność moralną konieczną do nałożenia kary. Dlatego po zakończeniu wstępnego dochodzenia nie uważa się jeszcze oskarżonego za winnego, chyba że przyznał się do popełnienia przestępstwa.

KPK, kan. 1717 §1: Ilekroć ordynariusz otrzyma przynajmniej prawdopodobną wiadomość o przestępstwie, powinien sam lub przez inną odpowiednią osobę ostrożnie zbadać fakty i okoliczności oraz poczytalność, chyba że takie dochodzenie wydaje się zupełnie zbędne.

Co należy rozumieć przez poczytalność? Kiedy uważa się, że można przypisać oskarżonemu zgłoszone fakty?

Poczytalność to cecha działania lub zaniechania, która sprawia, że można je przypisać jego sprawcy w zależności od tego, czy naruszył on prawo umyślnie czy przez zaniechanie. W terminologii właściwej dla prawa karnego - również w prawie karnym kanonicznym - winą umyślną nazywa się zamierzone naruszenie prawa, natomiast winą nieumyślną - naruszenie prawa wynikające z zaniechania. Są to dwie formy poczytalności opisane w KPK.

KPK, kan. 1321 §1: Nie można nikogo karać, jeśli popełnione przez niego zewnętrzne naruszenie ustawy lub nakazu nie jest ciężko poczytalne na skutek winy umyślniej albo nieumyślniej.

§2 Kara ustanowiona ustawą lub nakazem wiąże tego, kto rozmyślnie przekroczył ustawę lub nakaz; kto zaś uczynił to wskutek zaniechania należytej staranności, nie jest karany, chyba że ustawa lub nakaz inaczej zastrzega.

§3 Gdy nastąpiło zewnętrzne przekroczenie, domniemywa się poczytalność, chyba że co innego by się okazało.

C. PRZEDAWNIEŃ PRZESTĘPSTWA NADUŻYCIA SEKSUALNEGO W PRAWIE KOŚCIELNYM I CYWILNYM

„Każda osoba ma prawo zgłoszenia przestępstwa, przy czym „zgłoszenie” należy rozumieć w szerokim sensie jako czynność, za której pośrednictwem powiadamia się władze o przestępstwie. Zgłaszanie przestępstw należy uważać nie tylko za prawo, ale również za obowiązek moralny lub prawny, w zależności od przypadku. (...) Niemniej jednak, przedstawienie zgłoszenia nie pociąga za sobą realizacji działania karnego - które przysługuje wyłącznie rzecznikowi sprawiedliwości na polecenie ordynariusza (por. kann. 1430 i 1721 §1 KPK), nigdy zaś stronie poszkodowanej - ani nie niesie ze sobą obowiązku udowodnienia winy oskarżonego» (Josemaría Sanchís, Komentarz do kanonu 1717 w *Código de Derecho Canónico, Comentario Exegético*, EUNSA).

Postępowanie karne ma na celu rozpoczęcie procesu w celu ogłoszenia lub nałożenia kary. Możliwość jej wykonania wygasa wraz z upływem czasu. Nosi to nazwę przedawnienia, regulowanego przez prawo. W samym procesie karnym wszczętym w wyniku postępowania karnego dokonywanego przez rzecznika sprawiedliwości strona poszkodowana może podejmować działania cywilne lub karne w celu uzyskania odszkodowania za szkody, jakie poniosła w wyniku przestępstwa (por. kann. 1596 i 1729 §1 KPK).

C.1. MOTU PROPRIO SACRAMENTORUM SANCTITATIS TUTELA z dnia 30 kwietnia 2001 r., zaktualizowane dnia 21 maja 2010 r.

Art. 7 §1. Przy utrzymaniu w mocy prawa Kongregacji Nauki Wiary do uchylecia przedawnienia w poszczególnych przypadkach, skarga karna odnośnie do przestępstw osądzonych tylko przez Kongregację Nauki Wiary wygasa na skutek przedawnienia po upływie dwudziestu lat.

§2. Przedawnienie liczy się zgodnie z kan. 1362, §2 KPK, oraz z kan. 1152, §3 KKKW. Natomiast w przypadku przestępstwa, o którym w Art. 6, §1, nr 1, przedawnienie zaczyna się liczyć od dnia, w którym nieletni skończył osiemnaście lat.